

Inleiding

REDACTIE

Tijdschriften lijken soms niets liever te doen dan veranderen. Redacteuren komen en gaan, programma's en standpunten worden herijkt, bladformule, vormgeving en typografie worden heroverwogen en dat alles in een sector waar fusies en splitsingen bepaald geen zeldzaamheid zijn. De meest zichtbare metamorfose in het internationale tijdschriftlandschap van de afgelopen tien jaar hangt onmiskenbaar samen met de digitalisering van media. Met de opkomst van het internet zijn papieren periodieken in zwaar vaarwater terecht gekomen. Nogal wat tijdschriften nemen dan ook de wijk naar het *world wide web* – het koffiehuis van de postmoderne debatcultuur. De voordelen van de digitale biotoop zijn evident. Niet alleen kunnen bladen zo goedkoper worden gemaakt en verspreid, ook de reikwijdte en productiesnelheid van digitale tijdschriften is vaak groter dan die van hun papieren soortgenoten. Tegelijkertijd prefereren veel lezers nog altijd gedrukte bladen boven het beeldscherm. De digitalisering in de tijdschriftwereld is maar één voorbeeld van een, in dit geval collectieve, metamorfose. Veranderlijkheid was vanaf het begin van de tijdschriftgeschiedenis een wezenskenmerk van het genre.

In 1997 verscheen het eerste nummer van *TS·Tijdschrift voor tijdschriftstudies*, opgericht op initiatief van de Projectgroep Tijdschriftstudies van het Hui-zinga Instituut voor Cultuurgeschiedenis. Dankzij de betrokkenheid van de projectgroep en door de ruimhartige ondersteuning van verschillende subsidiënten (waarbij vooral het Lucas-Ooms Fonds en de Stichting Jacques de Leeuw genoemd mogen worden), en natuurlijk dankzij een vaste kern van abonnees en auteurs, konden jaarlijks twee afleveringen worden gemaakt. De twintig nummers die inmiddels zijn verschenen laten een opmerkelijke continuïteit zien. Het doel van *TS>* is door de jaren heen hetzelfde gebleven: onderzoekers en belangstellenden uit diverse wetenschappelijke disciplines

informereren over de stand van zaken in het onderzoek naar tijdschriften en dit onderzoek nieuwe impulsen geven. In de artikelen, boekrecensies, congresverslagen en interviews werden de mogelijkheden van tijdschriften als bron en object van onderzoek verkend. De vaste rubriek 'Signalementen' informeerde de lezer over recent verschenen studies uit binnen- en buitenland. De meest zichtbare gedaanteverandering betrof het uiterlijk van het tijdschrift: vanaf nummer 10 – het jubileumnummer *Floppen en fiasco's* – verscheen *ts->* in kleiner formaat.

Met deze twintigste aflevering bereikt *ts·Tijdschrift voor tijdschriftstudies* de leeftijd van tien jaar. Ter gelegenheid van dit heugelijke feit zet de redactie u een aflevering voor over 'tijdschriften in metamorfose'. Vier tijdschriftonderzoekers – oude bekenden voor de trouwe lezers van ons blad – belichten vanuit verschillende invalshoeken vier tijdschriften die een opmerkelijke gedaanteverandering doormaakten. De periodieken die worden gepresenteerd dateren uit de achttiende tot en met de twintigste eeuw. De eenentwintigste eeuw blijft hier nog even buiten beeld. Dit jubileumnummer is dan ook geen afsluiting, maar wil vooral een aanzet zijn voor verder onderzoek.